

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Rikoksen Uhri](#) > [Uhrien Oikeudet jäsenmaittain](#) > France

Sisällön tuottaja:

Ranska

Uhrien oikeudet jäsenmaittain

Ranska

Rikoksen uhriksi katsotaan henkilö, joka on kärsinyt vahinkoa (joka on esim. saanut ruumiinvamman tai jonka omaisuutta on varastettu tai vahingoitettu) sellaisen teon seurauksena, jota pidetään Ranskan lain mukaan rikoksena. Rikoksen uhrilla on tiettyjä lakisääteisiä henkilökohtaisia oikeuksia ennen oikeudenkäyntiä, sen aikana ja sen jälkeen.

Ranskassa rikosprosessi koostuu rikostutkinnasta ja tuomioistuinkäsittelystä. Tutkintatyyppinä on kaksi rikoksen mukaan: poliisin esitutkinta (*enquête de police*), jonka suorittaa poliisin tutkintaosasto syyttäjän johdolla ja tuomarin esitutkinta (*enquête judiciaire eli instruction*), jonka suorittaa tutkintatuomari (*juge d'instruction*) tai poliisin tutkintaosasto tutkintatuomarin johdolla.

Esitutinnan valmistuttua asian käsittely joko lopetetaan tai, jos näyttö on riittävä, asia viedään tuomioistuimeen. Jälkimmäisessä tapauksessa tuomioistuin tutkii näytön ja päättää, onko syytetty syyllinen vai syytön. Jos tuomioistuin katsoo syytetyn syylliseksi, se määrää hänelle rangaistuksen. Muussa tapauksessa tuomioistuin toteaa syytetyn syyttömäksi, ja hänet vapautetaan.

Tarvittavat tiedot löytyvät alla olevien linkkien kautta

[1 Rikoksen uhrin oikeudet](#)

[2 Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana](#)

[3 Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen](#)

[4 Korvaus](#)

[5 Rikoksen uhrin oikeus saada tukea ja apua](#)

Päivitetty viimeksi: 02/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

Mitä tietoja saan viranomaisilta (esim. poliisilta tai syyttäjältä), kun rikos on tapahtunut mutta rikosilmoitusta ei ole vielä tehty?

Jos rikosilmoitusta ei ole tehty eikä rikoksesta ole toimitettu tietoa oikeus- tai tutkintaviranomaisille (poliisi- tai santarmiasemalle (*gendarmérie*)), et saa mitään tietoja, koska rikos ei ole viranomaisten tiedossa.

Jos rikoksesta on toimitettu tieto oikeusviranomaiselle tai poliisi- tai santarmiasemalle jollakin tavoin (muuten kuin uhrin tekemällä ilmoituksella), sinut kutsutaan kuultavaksi ja täsmentämään aiheutunut vahinko ja olosuhteet, joissa rikos tapahtui. Sinulle kerrotaan tässä yhteydessä, mitä oikeuksia sinulla on.

Jos otat itse yhteyttä poliisiin, santarmeihin tai oikeusviranomaiseen, sinua kuullaan samoin välittömästi ja sinulle kerrotaan oikeutesi.

En asu siinä EU:n jäsenvaltiossa, jossa rikos tapahtui (olen unionin kansalainen tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen). Miten oikeuksiani suojellaan?

Ranskan kansalainen voi tehdä rikosilmoituksen millä tahansa Ranskassa sijaitsevalla poliisi- tai santarmiasemalla. Ilmoitus käsitellään Ranskassa, jos Ranskan viranomaisilla on siihen toimivalta, tai käsittely siirretään sen valtion toimivaltaisille viranomaisille, jossa rikos tapahtui.

Ranskan alueella rikoksen uhriksi joutunut ulkomaalainen voi tehdä rikosilmoituksen millä tahansa Ranskassa sijaitsevalla poliisi- tai santarmiasemalla. Ulkomaalainen uhri voi käyttää tulkkia kuulemisessa ja rikosilmoituksen tekemisen yhteydessä. Hänelle toimitetaan millä tahansa soveltuvalla tavalla tieto jatkotoimenpiteistä, ja hänen oikeuksiaan suojellaan samalla tavoin kuin Ranskan kansalaisen oikeuksia. Lain mukaan uhrin tiedonsaantioikeus ja muut oikeudet eivät riipu hänen kansalaisuudestaan.

Uhrilla on oikeus oikeusapuun, jos hän on Euroopan unionin jäsenvaltion tai Ranskan kanssa kansainvälisen sopimuksen allekirjoittaneen valtion kansalainen.

Jos uhri tekee rikosilmoituksen tai todistaa jotakuta vastaan paritukseen tai ihmiskauppaan liittyvässä rikoksessa, hänellä on oikeus saada lupa oleskella väliaikaisesti Ranskan alueella ja siten myös oikeus työskennellä, kunhan hänen oleskelustaan ei aiheudu uhkaa yleiselle järjestykselle.

Jos teen rikosilmoituksen, mitä tietoja minulle annetaan?

Rikosilmoituksen tehdessäsi yhteystietosi otetaan ylös, jotta sinuun voidaan ottaa yhteyttä tutkinnan aikana. Sinulle tiedotetaan myös oikeuksistasi ja niiden käyttötavoista.

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan etenemisestä

Voit tiedustella poliisilta tai santarmeilta, syyttäjältä tai tutkintatuomarilta (jos asia on siirretty hänen käsiteltäväkseen) sinua koskevan tutkinnan etenemisestä.

Rikostapauksissa ja tietyissä rikkomuksissa, joissa uhri on asianomistajana siviiliasiassa, tutkintatuomari antaa uhrille kuuden kuukauden välein tietoja oikeudenkäynnin etenemisestä.

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan tuloksesta

Esitutkinnan päätyttyä sinulle ilmoitetaan tehdystä päätöksestä. Vaihtoehtoja ovat asian tutkimatta jättäminen, syytteeseen asettamiselle vaihtoehtoinen menettely tai vastaajan kutsuminen tuomioistuimeen. Jos oikeudenkäynti järjestetään, uhrille ilmoitetaan epäiltyä vastaan esitetyt syytteet sekä oikeudenkäynnin päivämäärä ja paikka.

Tietojen antaminen uhrille silloin, kun asia siirretään tutkintatuomarin käsiteltäväksi

Syyttäjä voi siirtää rikosasian tutkinnan (*information judiciaire*) tutkintatuomarin käsiteltäväksi. Tutkintatuomarin on ilmoitettava uhrille kyseisen menettelyn aloittamisesta, hänen oikeudestaan nostaa siviilikanne asianomistajana ja tämän oikeuden käyttötavoista. Jos uhri on alaikäinen, tiedot toimitetaan hänen laillisille edustajilleen.

Tutkintatuomarin ilmoituksessa uhrille kerrotaan myös, että uhrilla on asianomistajana oikeus käyttää avustajanaan asianajajaa, jonka hän voi itse valita tai jonka asianajajakunnan puheenjohtaja voi nimetä hänen pyynnöstään. Ilmoituksessa mainitaan lisäksi, että uhri vastaa oikeudenkäyntikuluista, ellei hänellä ole oikeutta

oikeusapuun (ks. edellytykset) tai oikeusturvavakuutusta.

Tietojen antaminen uhrille epäillyn tilanteesta

Uhrille ei välttämättä kerrota, onko teosta epäilty määrätty tutkintavankeuteen tai onko hänet vapautettu vankilasta.

Uhrille ilmoitetaan sen sijaan aina epäillyn asettamisesta oikeudelliseen valvontaan, jos uhrin suojelemiseksi on määrätty lähestymiskielto.

Onko minulla oikeus maksuttomiin käännö- ja tulkkauspalveluihin (poliisin tai muiden viranomaisten kanssa asioidessani tai rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Jos et puhu tai ymmärrä ranskaa riittävän hyvin, poliisi- tai santarmiasema, jossa olet tehnyt rikosilmoituksen, kutsuu avuksi tulkin. Tulkki on paikalla kuulemisessasi, tarvittaessa keskusteluissasi asianajajan kanssa sekä oikeudenkäynnissä.

Tutkinnan aikana voit pyytää asiaa käsittelevältä tuomarilta käännöksiä olennaisista asiakirjoista. Tärkeiden asiakirjojen käännökset ovat maksuttomia, muiden asiakirjojen käännökset maksullisia.

Jotkin uhrien oikeuksia koskevat asiakirjat on jo käännetty yleisimmille kielille, ja poliisi tai santarmi antaa nämä käännökset uhrille.

Miten viranomaiset varmistavat, että ymmärrän heitä ja he minua (jos olen lapsi tai vammainen)?

Jos sinulla on kommunikointia rajoittava vamma, tutkintaviranomaiset tai tuomarit järjestävät paikalle tulkin avustamaan sinua. Tulkki on läsnä kuulemisissa, asianajan kanssa käymissäsi keskusteluissa ja oikeudenkäynnissä.

Jos et osaa lukea tai et pysty lukemaan, asiakirjat luetaan sinulle ääneen.

Jos olet alaikäinen, kuulemisessa otetaan huomioon ikäsi ja kehitystasosi. Sinua kuulevat erityiskoulutuksen saaneet rikostutkijat. Joskus läsnä on psykologi. Jos kuulemisia tarvitaan useampia, sinua haastattelee mahdollisuuksien mukaan sama rikostutkija.

Joillakin poliisi- tai santarmiasemilla on erityistiloja, joissa voidaan luoda lapselle soveltuva ympäristö ja tehdä kuulemistilaisuudesta vähemmän muodollinen.

Saat aina pyytää valitsemasi aikuisen mukaan kuulemiseen.

Jos tutkinta koskee vakavia rikoksia, erityisesti seksuaalirikoksia, kuulustelut kuvataan tai ainakin nauhoitetaan.

Rikoksen uhrien tukipalvelut

Mitä kautta uhri voi saada tukea?

Uhrien tukijärjestöt auttavat uhreja. Kyseisten järjestöjen tehtävänä on tarjota ohjausta, sosiaali oikeudellista apua tai psykologista tukea kaikille rikoksen uhreille riippumatta siitä, osallistuvatko he rikosoikeudenkäyntiin.

Järjestöillä on jokaisessa alioikeudessa uhrien tukitoimistoja, jotka auttavat ja tukevat uhreja, joita koskeva oikeudenkäynti on vireillä.

On olemassa myös erityisjärjestöjä, jotka voivat tarjota kohdennettua tukea tiettyjen rikosten (esim. lähisuhteiden väkivallan) uhreille.

Ohjaako poliisi minut automaattisesti uhrien tukipalvelujen piiriin?

Sinulle kerrotaan oikeudestasi saada apua julkisyhteisön yksiköltä tai uhrien tukijärjestöltä, ja saat niiden yhteystiedot. Poliisi- tai santarmiasemaa ei velvoiteta laissa ottamaan suoraan yhteyttä uhrien tukijärjestöihin, mutta jos paikalla on päivystävä tai sinne varta vasten kutsuttu sosiaalityöntekijä (sosiaaliavustaja tai psykologi), hän voi avustaa sinua.

Jokaisella yleisestä turvallisuudesta vastaavalla departementin virastolla on uhrien tuesta kyseisen departementin alueella huolehtiva vastuuhenkilö. Hänen tehtävänä on ylläpitää suhteita järjestöihin, parantaa uhrien kohtaamista, kerätä keskitetysti uhrien kannalta hyödyllisiä tietoja ja seurata rikosoikeudenkäyntejä, jotta hän voi antaa uhrille tietoa tutkinnan etenemisestä.

Kunkin departementin santarmilaitoksella on vastuuhenkilö, joka vastaa ennalta ehkäisemisestä, yhteistyöstä ja yhteydenpidosta uhreihin.

Aina kun on kyse vakavasta rikoksesta, poliisi antaa rikosilmoituksen tekijälle ilman eri pyyntöä uhrien tukilomakkeen, jossa on tietoja uhrien tukemisesta ja sovittelusta vastaavan kansallisen laitoksen (*Institut national d'aide aux victimes et de médiation*, INAVEM) toiminnasta sekä uhrien tukijärjestöjen tai sosiaalipalvelujen yhteystiedot.

Sen jälkeen syyttäjä voi ottaa suoraan yhteyttä uhrien tukijärjestöön, jotta rikoksen uhri saisi tarvitsemansa tuen.

Onnettomuudessa, jossa on ollut osallisena paljon ihmisiä (suuronnettomuus tai terroriteko), tukijärjestöt voivat saada käyttöönsä uhriluettelon ja ottaa suoraan yhteyttä uhreihin.

Miten yksityiselämäni suojellaan?

Tutkinnan aikana sinulla on oikeus syyttäjän luvalla pitää salassa henkilökohtainen osoitteesi ja ilmoittaa sen sijaan santarmi- tai poliisiaseman osoite tai kolmannen osapuolen osoite hänen nimenomaisella suostumuksellaan.

Voit myös vaatia asian käsittelyä suljetuin ovin eli ilman yleisöä. Tuomarin on suostuttava tähän, jos olet joutunut kidutuksen, raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhriksi. Muissa tapauksissa asiaa käsitellään suljetuin ovin vain, jos uhri tai toinen asianomistaja ei vastusta sitä.

Nimeäsi ei missään tapauksessa mainita tiedotusvälineissä, ellet ole antanut siihen lupaa.

Lisäksi uhrien tukijärjestöjen palvelut ja niiden keräämät tiedot ovat täysin luottamuksellisia.

Onko minun tehtävä rikosilmoitus saadakseni uhrien tukipalveluja?

Uhrien tukijärjestön palvelujen saaminen ei edellytä rikosilmoituksen tekemistä.

Miten minua suojellaan, jos olen vaarassa?

Millaista suojelua on saatavissa?

Jos olet joutunut lähisuhdeväkivallan uhriksi, tekijä voidaan määrätä muuttamaan pois perheen asunnosta, häntä voidaan kieltää menemästä tiettyihin paikkoihin ja hänet voidaan määrätä hakeutumaan lääkäriin hoitoon tai psykoterapiaan.

Jos olet joutunut (entisen) avio- tai avopuolisosi väkivallan uhriksi ja olet vakavassa vaarassa, syyttäjä voi antaa sinulle kaukosuojelulaitteen (turvapuhelimen). Lähisuhdeväkivallan uhri voi myös pyytää perheasioita käsittelevää tuomaria antamaan suojelumääräyksen, jossa tekijälle asetetaan tiettyjä kieltoja, jos on vakavia syitä epäillä, että hän on syyllistynyt väkivallantekoihin ja että uhri on vaarassa.

Myös tuomioistuimien voi suojella sinua ja perhettäsi mahdolliselta uhalta tai painostukselta kieltämällä kaikenlaisen yhteydenpidon, esimerkiksi määräämällä oletetun tekijän tutkintavankeuteen tai tuomioistuimen valvontaan tai asettamalla muita oikeudellisia rajoituksia.

Kuka suojelua antaa?

Uhrin suojelusta vastaa oikeusviranomainen, joka tekee uhriin kohdistuvien uhkien ja hänen tarpeidensa perusteella tiettyjä päätöksiä. Niissä voidaan määrätä esimerkiksi tekijälle lähestymiskiello tai kieltää häneltä pääsy tiettyihin paikkoihin, kuten uhrin kotiin. Tällaiset kieltomääräykset välitetään poliisille ja santarmeille, jotka ovat velvollisia valvomaan niiden noudattamista. Jos syytetty tai syylliseksi todettu henkilö rikkoo kieltomääräystä, hänet voidaan pidättää. Määräyksen rikkomisesta voidaan tuomita vankeusrangaistus tai nostaa uusi syyte.

Uhrin turvallisuus voidaan varmistaa antamalla hänelle erityinen suojelulaite (turvapuhelin). Sillä saa helposti yhteyden puhelinpäivystyskeskukseen, josta lähtee välittömästi hälytys lähimmälle poliisi- tai santarmiasemalle, josta lähetetään partio auttamaan vaarassa olevaa uhria.

Arvioidaanko tilannettani sen selvittämiseksi, voiko rikoksentekijä aiheuttaa minulle lisävahinkoa?

Kuulemistasi hoitavan rikospoliisin tehtävänä on kerätä ensimmäiset tiedot, joiden avulla tilannettasi ja suojelutarpeitasi voidaan arvioida yksilöllisesti. Hän välittää nämä tiedot menettelystä vastaavalle oikeusviranomaiselle, joka voi harkintansa mukaan teettää uhrien tukijärjestöllä perusteellisen arvioinnin. Tällaisen yksilöllisen arvioinnin tarkoituksena on muun muassa määrittää riski, että tekijä ryhtyy pelottelu- tai kostotoimiin.

Arvioidaanko tilannettani sen selvittämiseksi, voiko minulle aiheutua lisävahinkoa rikosoikeudenkäyntimenettelyn vuoksi (rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Edellä mainitulla arvioinnin tarkoituksena on myös määrittää rikosoikeudenkäyntiin osallistumisestasi johtuvat toissijaisen uhriutumisen riskit.

Millaista suojelua erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrit voivat saada?

Uhrien tukijärjestö arvioi erittäin haavoittuvassa asemassa olevien uhrien tilanteen ja tukee heitä.

Uhrien tarpeiden perusteella tarjotaan lisäksi esimerkiksi seuraavia suojelutoimenpiteitä:

- Kuulemisten ja lääkärintarkastusten määrää rajoitetaan ainoastaan välttämättömiin.
- Seksuaalisen tai sukupuoleen perustuvan väkivallan uhri voi pyytää, että kuulemisen suorittaa samaa sukupuolta oleva henkilö.
- Uhria kuullaan tilanteeseen soveltuviissa tiloissa, ja häntä kuulevat mahdollisuuksien mukaan samat koulutetut rikostutkijat joka kuulemiskerralla.

Onko alaikäisillä uhreilla erityisiä oikeuksia?

Alaikäisellä uhrilla on kaikki samat oikeudet kuin aikuisella ja lisäksi alaikäisyydestä johtuvia erityisoikeuksia. Jos vaikuttaa siltä, että vanhemmat (tai lailliset edustajat) eivät pysty huolehtimaan alaikäisen lapsen etujen suojaamisesta, oikeusviranomainen nimeää lapselle väliaikaisen edunvalvojan (*administrateur ad hoc*, joka voi olla lapsen omainen tai muu henkilö), jolla on valtuudet käyttää lapsen oikeuksia.

Alaikäisen uhrin etuja puolustamaan nimetään automaattisesti myös asianajaja, jonka on oltava läsnä aina, kun uhria kuullaan.

Tiettyjen rikosten, erityisesti seksuaalirikosten, alaikäisestä uhrista voidaan laatia lääkärin tai psykologin lausunto, jossa arvioidaan hänen kärsimänsä vahingon laatua ja laajuutta sekä määritetään, tarvitseeko hän hoitoa. Tiettyjen rikosten, erityisesti seksuaalirikosten, uhriksi joutuneiden alaikäisten kuulemiset on kuvattava, jotta heitä ei tarvitse kuulla useaan kertaan.

Rikoksen luonteesta riippumatta alaikäinen uhri voi pyytää jokaiseen kuulemiseen mukaan haluamansa henkilön (omaisen, perheenjäsenen, laillisen edustajan, lääkärin tai psykologin).

Mitä oikeuksia minulla on, jos omaiseni on kuollut rikoksen seurauksena?

Henkilöä, joka ei ole joutunut suoraan rikoksen uhriksi, voidaan kuitenkin pitää välillisenä uhrina, jolla on tiettyjä oikeuksia.

Välillisestä uhrista, joka katsoo kärsineensä vahinkoa (vaikka se olisi vain aineetonta), voi tulla asianomistaja esitutkintavaiheessa, asian ollessa tutkintatuomarin käsiteltävänä tai oikeudenkäynnin aikana, jos tekijä saapuu oikeuden eteen.

Toisin kuin rikoksen välitöntä uhria, välillistä uhria ei välttämättä kutsuta oikeusistuntoihin eikä hänelle ilmoiteta niistä, ellei hän ole pyytänyt sitä etukäteen.

Uhrin on täsmennettävä hänelle aiheutuneen vahingon laatu, jotta tuomari voi ratkaista, voidaanko häntä perustellusti pitää asianomistajana.

Mitä oikeuksia minulla on, jos omaiseni on joutunut rikoksen uhriksi?

Henkilöä, joka ei ole joutunut suoraan rikoksen uhriksi, voidaan kuitenkin pitää välillisenä uhrina, jolla on tiettyjä oikeuksia.

Välillisestä uhrista, joka katsoo kärsineensä vahinkoa (vaikka se olisi vain aineetonta), voi tulla asianomistaja esitutkintavaiheessa, asian ollessa tutkintatuomarin käsiteltävänä tai oikeudenkäynnin aikana, jos tekijä saapuu oikeuden eteen.

Toisin kuin rikoksen välitöntä uhria, välillistä uhria ei välttämättä kutsuta oikeusistuntoihin eikä hänelle ilmoiteta niistä, ellei hän ole pyytänyt sitä etukäteen.

Uhrin on täsmennettävä hänelle aiheutuneen vahingon laatu, jotta tuomari voi ratkaista, voidaanko häntä perustellusti pitää asianomistajana.

Voinko osallistua sovitteluun? Millä ehdoin? Olenko turvassa sovittelun aikana?

Sovittelu on oikeudellinen toimenpide, joka voidaan toteuttaa, jos sillä voidaan todennäköisesti korjata uhrille aiheutunut vahinko ja rikoksesta johtuva haitta sekä helpottaa tekijän paluuta yhteiskuntaan.

Sovittelusta voi päättää syyttäjän uhrin suostumuksella tai tämän pyynnöstä.

Jos väkivallan tekijä on uhrin nykyinen tai entinen avio- tai avopuoliso tai rekisteröidyssä parisuhteessa oleva kumppani, sovittelu aloitetaan vain, jos uhri on nimenomaisesti pyytänyt sitä. Tässä tapauksessa tuomioistuimien antaa tekijälle varoituksen (*rappel à la loi*).

Jos uhrin nykyinen tai entinen avio- tai avopuoliso tai rekisteröidyssä parisuhteessa oleva kumppani syyllistyy uusiin väkivallantekoihin sovittelun jälkeen, sovittelua ei voida aloittaa enää uudelleen.

Sovittelu voidaan antaa rikospoliisin, syyttäjän valtuutetun tai sovittelijan tehtäväksi. Sovittelussa uhri ja tekijä kohtaavat siten, että uhrin turvallisuus varmistetaan. Uhrin on hyväksyttävä sovittelun periaatteet ja menettelytavat. Uhria ei saa pakottaa kohtaamaan tekijää vastoin tahtoaan eikä uhria missään tapauksessa saa jättää yksin tekijän kanssa.

Sovittelua ei myöskään aloiteta, jos vaikuttaa mahdolliselta, että tekijän ja uhrin kohtaaminen olisi vaaraksi uhrille.

Mistä oikeuksiani koskeva lainsäädäntö löytyy?

Koko Ranskan lainsäädäntö on saatavilla [internetsivustolla](#). Uhrin oikeudet on lueteltu Ranskan rikosprosessilaissa (*code de procédure pénale*), erityisesti sen 10-2-10-5 §:ssä ja D1-2-D1-12 §:ssä.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikosilmoituksen voi tehdä poliisi- tai santarmiasemalla, josta se toimitetaan sen paikkakunnan viralliselle syyttäjälle (*procureur de la République*), jossa rikos tehtiin tai jossa rikoksentehtäjä oleskelee tai jossa hänet pidätettiin.

Ilmoituksen voi myös tehdä suoraan viralliselle syyttäjälle lähettämällä tälle kirjeen, jossa kerrotaan uhrille aiheutuneesta haitasta ja rikoksen tapahtumapäivä ja -paikka sekä ilmoitetaan lähettäjän henkilötiedot ja osoite.

Myös muu henkilö kuin rikoksen uhri voi tehdä ilmoituksen samoin edellytyksin.

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan etenemisestä

Uhri voi tiedustella hänen tapaustaan koskevan tutkinnan etenemisestä poliisilta tai santarmeilta, syyttäjältä tai tutkintatuomarilta (jos asia on siirretty hänen käsiteltäväkseen).

Kun kyseessä on vakava rikos (*crime*) tai tietyt muut rikokset (*délits*) ja uhri osallistuu menettelyyn asianomistajana, tutkintatuomari antaa uhrille tietoja tutkinnan etenemisestä kuuden kuukauden välein.

Tietojen antaminen uhrille tutkinnan tuloksesta

Tutkinnan päätyttyä uhrille ilmoitetaan tehdystä päätöksestä. Vaihtoehtoja ovat asian käsittelyn päättäminen, syytteen asettamiselle vaihtoehtoinen menettely, rikosoikeudellisen tutkinnan aloittaminen tai vastaajan haastaminen oikeuteen. Jos oikeudenkäynti järjestetään, uhrille ilmoitetaan epäiltyä vastaan esitetyt syytteet sekä oikeudenkäynnin päivämäärä ja paikka.

Tietojen antaminen rikosilmoituksen tekijälle

Virallinen syyttäjä antaa rikosilmoituksen tekijälle tietoja jatkotoimista.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (tutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Jos uhrilla ei ole asianajajaa, hän voi pyytää tietoja oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tuomioistuimista, oikeuspalvelutaloilta (*maison de la justice et du droit*), oikeusalan palvelupisteistä (*point d'accès au droit*) ja kaupungintaloilta sekä sosiaalikeskuksista, joissa uhrien tukijärjestöt päivystävät. Näissä paikoissa on myös saatavilla oikeusalan ammattilaisten, eritoten asianajajien, tarjoama maksutonta oikeudellista neuvontaa uhrin iäst, kansalaisuudesta tai varallisuudesta riippumatta.

Uhrilla on oikeus valtion varoista maksettavaan oikeusapuun, jos hän täyttää seuraavat edellytykset:

- Hän on Ranskan kansalainen tai Euroopan unionin jäsenvaltion tai Ranskan kanssa kansainvälisen sopimuksen allekirjoittaneen valtion kansalainen, tai hän asuu Ranskassa vakituisesti ja laillisesti. (Tätä edellytystä ei sovelleta, jos uhri on alaikäinen tai hän osallistuu menettelyyn asianomistajana.)
- Hänen varansa [1] eivät saa ylittää talousarvioissa säädettyä ylärajaa. Varoja koskevaa edellytystä ei sovelleta, jos uhri on joutunut erityisen vakavan rikoksen kohteeksi (kuten tahallinen henkeen kohdistuva

rikos, kidutus tai muu julma teko, terrorismi tai raiskaus), jos hän kuuluu vähimmäistoimeentulon (*Revenu de solidarité active, RSA*) piiriin tai saa iäkkäiden toimeentulotukea eikä hänellä ole muita tulonlähteitä, tai jos riita-asian kohde tai odotettavissa olevat oikeudenkäyntikulut ovat erityisen merkittävät.

Oikeusapu kattaa

- asianajajan palkkiot;
- mahdolliset haastemiehen maksut;
- mahdolliset asiantuntijapalkkiot yms.;
- mahdollisen vakuuden, joka uhrin olisi maksettava.

Oikeusapu voi olla täysimääräistä tai osittaista. Oikeusapua on tärkeää hakea jo menettelyn alussa, sillä ennen hakemuksen jättämistä aiheutuneita kustannuksia ei korvata.

Uhuri voi pyytää tietoja sekä oikeusavun hakemuslomakkeen omalta asianajajaltaan, oikeuspalvelutalolta, kaupungintalolta, asuinpaikkakuntansa tuomioistuimesta tai asiaa käsittelevästä tuomioistuimesta. Lomakkeen voi myös ladata verkko-osoitteesta <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/R1444>.

[1] Varoja koskevat edellytykset oikeusavun saamiseksi:

Oikeusavun tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon uhrin varat 1.1. ja 31.12. välisenä aikana hakemusta edeltävänä vuonna. Varoiksi katsotaan muun muassa kaikenlaiset tulot lukuun ottamatta perhe-etuksia ja tiettyjä sosiaalietuuksia. Arvioinnissa huomioidaan myös uhrin puolison, kumppanin ja huollettavina olevien lasten sekä kaikkien samassa taloudessa vakinaisesti asuvien varat.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta tutkintaan/oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Menettelyistä aiheutuvat kulut voidaan tietyin edellytyksin kattaa uhrin oikeusturvavakuutuksesta, jos se kattaa osittain tai kokonaan asianajajan palkkiot, haastemiehen maksut, oikeudenkäynti- tai muut menettelykulut tai asiantuntijapalkkiot.

Jos kuluja ei voida kattaa uhrin vakuutuksesta, tuomioistuin voi tuomion antamisen jälkeen vahingonkorvauksista määrätessään määrätä ne tuomitun maksettaviksi uhrin pyynnöstä.

Jos asian käsittely päätetään lopettaa ennen kuin asia menee tuomioistuimen käsiteltäväksi, voiko uhri hakea tällaiseen päätökseen muutosta?

Jos virallinen syyttäjä tutkinnan päätyttyä päättää jättää asian käsittelemättä, uhri voi hakea päätökseen muutosta yleisen syyttäjän (*procureur général*) avulla sen paikkakunnan muutoksenhakutuomioistuimessa (*cours d'appel*), jossa syyttämättäjättämispäätöksen tehnyt tuomioistuin sijaitsee.

Jos yleinen syyttäjä katsoo, että oikeudenkäynti on tarpeellinen, hän voi ohjeistaa syyttäjän nostamaan syytteen. Jos yleinen syyttäjä katsoo, että muutoksenhaku on perusteeton, hän ilmoittaa uhrille, että asian käsittely lopetetaan.

Lisäksi jos viralliselle syyttäjälle tehty valitus päätetään jättää käsittelemättä tai jos sen tekemisestä on kulunut kolme kuukautta, uhri voi tehdä asianomistajana valituksen suoraan toimivaltaiselle tutkintatuomarille.

Uhuri voi myös haastaa rikoksesta epäillyn suoraan oikeuteen pyytämällä haastemiestä toimittamaan tälle haasteen. Tässä tapauksessa uhrin on maksettava vakuus, jonka suuruus määritetään tuomioistuimessa uhrin varojen perusteella.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Uhrille ilmoitetaan oikeudenkäyntipäivä, ja hän voi osallistua käsittelyyn. Joissakin tapauksissa oikeudenkäynti ei ole julkinen, joten uhri voi olla oikeussalissa vain oman todistuksensa ajan. Jos oikeudenkäynti käydään suljetuin ovin, uhri voi osallistua siihen koko menettelyn ajan vain, jos hän osallistuu menettelyyn asianomistajana.

Uhrilla on oikeus saada apua uhrien tukijärjestöltä ilman mitään ehtoja koko oikeudenkäynnin ajan. Tukijärjestöjen jäsenet voivat auttaa uhria osallistumaan menettelyyn asianomistajana, ja he voivat olla mukana eri istunnoissa sekä auttaa uhria ymmärtämään säädöksiä ja tuomareiden päätöksiä.

Jos uhri ei ymmärrä tai puhu ranskaa, hänen avukseen pyydetään tulkki.

Istunnossa asianomistajalla on mahdollisuus kutsua todistajia tai vastustaa tiettyjen todistajien kuulemista.

Uhri tai asianomistaja voi esittää kysymyksiä todistajille ja syytetyille/vastajalle tuomioistuimen puheenjohtajan välityksellä.

Uhri voi lopuksi esittää päätelmiä (kirjallisia kommentteja) oikeudenkäynnin teknisistä näkökohdista, laista ja/tai asiaa koskevista tosiseikoista, ja tuomarin on vastattava niihin.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeusjärjestelmässä? Onko hän tai voiko hän valita olevansa uhri, todistaja, asianosainen tai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä (asianomistaja)?

Kun rikoksesta on ilmoitettu oikeusviranomaiselle, poliisille tai santarmille, uhri kutsutaan kuultavaksi.

Hänen ei kuulu etsiä rikoksentehtäjää eikä todistaa tämän syyllisyyttä, vaan tämä tehtävä kuuluu viralliselle syyttäjälle. Häntä voidaan kuitenkin pyytää toimittamaan tietoja tai todisteita (kuten lääkärintodistukset ja todistajien henkilötiedot) totuuden selvittämiseksi.

Uhri voi päättää osallistua menettelyyn asianomistajana, jolloin hänellä on oikeus pyytää korvausta aiheutuneesta vahingosta ja saada asianajajan apua.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Kun asia on siirretty poliisille tai santarmille, he kuulevat uhria. Uhrille kerrotaan tällöin hänen oikeuksistaan, joita ovat seuraavat:

- Oikeus saada vahingonkorvausta aiheutuneesta haitasta joko hyvityksen tai muun tarkoituksenmukaisen keinon, esimerkiksi korjaavan oikeustoimen, avulla;
- Oikeus osallistua asianomistajana joko syyttäjän vireille panemaan menettelyyn, toimivaltaisessa tuomioistuimessa suoraan rikoksentehtäjää vastaan vireille pantuun menettelyyn tai tutkintatuomarin käsiteltäväksi saatettuun asiaan;
- Jos uhri haluaa osallistua käsittelyyn asianomistajana, jota avustaa joko hänen itse valitsemansa tai toimivaltaisen tuomioistuimen asianajajayhteisön puheenjohtajan hänen pyynnöstään nimeämä asianajaja, uhri vastaa kuluista itse, paitsi jos hän täyttää oikeusavun myöntämistä koskevat edellytykset tai jos hänellä on oikeusturvavakuutus;
- Oikeus saada apua yhden tai useamman julkisyhteisön yksiköltä tai hyväksytyltä uhrien tukijärjestöltä;
- Oikeus tarvittaessa vedota rikosvahinkolautakuntaan (*Commission d'indemnisation des victimes d'infractions, CIVI*), kun on kyse tietyistä rikoksista;
- Oikeus saada tietoja käytettävissä olevista suojatoimista, etenkin suojelumääräyksistä. Uhreille ilmoitetaan myös väkivaltarikosten tekijöiden saamista rangaistuksista ja mahdollisten tuomioiden täytäntöönpanon edellytyksistä;
- Jos uhri ei osaa ranskaa, hänellä on oikeus käyttää tulkkiä ja saada käännökset tiedoista, jotka ovat välttämättömiä hänen oikeuksiensa käyttämiseksi;
- Oikeus ottaa oikeudellinen edustajansa tai valitsemansa aikuinen mukaan menettelyn kaikkiin vaiheisiin, ellei toimivaltainen oikeusviranomainen toisin päätä perustelluista syistä;

- Oikeus ilmoittaa asuinsoitteeseen kolmannen osapuolen osoite tämän nimenomaisella suostumuksella;

Uhrin on saavuttava oikeuden eteen ja todistettava, jos hänet on kutsuttu todistajaksi.

Asianomistajalla ei ole velvollisuutta olla henkilökohtaisesti läsnä, jos häntä edustaa asianajaja. Jos asianomistaja on kuitenkin poissa eikä hänellä ole edustajaa, hänen katsotaan luopuneen vaatimuksestaan, ellei hän ole ilmoittanut sitä tuomioistuimeen kirjallisesti.

Asianomistaja ja uhri, joka on kutsuttu tuomioistuimeen antamaan todistajanlausuntonsa, voivat hakea korvausta kuluihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta käsittelyyn, jos he pyytävät sitä oikeudenkäynnin aikana.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Uhri voi antaa lausuman käsittelyn aikana ja esittää todisteita, joiden on kuitenkin oltava kontradiktorisen periaatteen mukaisia ja jotka on täytynyt toimittaa etukäteen vastaajapuolelle (epäillylle ja/tai hänen asianajajalleen) sekä viralliselle syyttäjälle.

Uhri voi ryhtyä asianomistajaksi yksin tai asianajajan avustamana.

Hänen on ilmoitettava hakemansa vahingonkorvauksen määrä (rahamäärä, joka kattaa rikoksesta aiheutuneet aineelliset vahingot, kärsimykset ja ajan menetyksen). Uhri voi pyytää tähän apua uhrien tukijärjestöiltä.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Uhrille kerrotaan hänen oikeudestaan toimia asianomistajana, käyttää apunaan asianajajaa ja saada tietyn edellytyksin oikeusapua sekä mahdollisuudesta saada mukaansa menettelyyn uhrien tukijärjestön jäsen.

Asianomistajana toimivalle uhrille kerrotaan mahdollisuudesta vedota tietyissä tapauksissa rikosvahinkolautakuntaan vahingonkorvauksen saamiseksi, jos tuomioistuin on niin määrännyt.

Voiko uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Uhri ei voi suoraan tutustua asiakirjoihin rikostuomioistuimessa (*Tribunal Correctionnel*) tai poliisituomioistuimessa (*Tribunal de Police*), vaan hänen täytyy ensin saada siihen lupa syyttäjältä.

Jos uhri toimii asianomistajana, hän voi tutustua asiakirjoihin tapauksen mukaan joko suoraan tai asianajajansa välityksellä tai pyytää niistä jäljennöksen.

Hän voi saada rikostuomioistuimesta maksutta jäljennökset pöytäkirjoista, joissa rikos todetaan, todistajien kirjallisista lausunnoista ja asiantuntijalausunnoista sekä jäljennökset muista menettelyyn liittyvistä asiakirjoista.

■ Päivitetty viimeksi: 02/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

3 - Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen

Voiko tuomioistuimen päätökseen hakea muutosta?

Muutoksen hakeminen tuomioistuimen päätökseen edellyttää uhrilta siviilikanteen nostamista: uhri ei ole automaattisesti oikeudenkäynnin osapuoli.

Jos kanne on pantu vireille eli tuomioistuin on hyväksynyt uhrin nostaman siviilikanteen, uhri ei voi hakea muutosta syyllisyyttä koskevaan päätökseen tai tuomioistuimen määräämään rangaistukseen. Uhrilla on oikeus

hakea muutosta ainoastaan häntä koskeviin tuomion osiin.

Mitkä ovat uhrin oikeudet tuomion antamisen jälkeen?

Uhrilla on joka tapauksessa oikeus

- saada tieto päätöksestä, jonka mukaan rikoksenteikijää on kielletty olemassa yhteydessä häneen;
- Saada tieto tuomion täytäntöönpanosta (tuomitun vapauttamisesta, rangaistuksen lyhentämisestä, asuinpaikasta jne.); tiedot voi saada uhrien tukijärjestöstä tai suoraan [vankein- ja ehdonalaishoitolaitoksesta \(Service Pénitentiaire d'Insertion et de Probation, SPIP\)](#).
- pyytää tuomarilta, että rikoksenteikijää kielletään tapaamasta tai olemasta yhteydessä uhriin, jos rikoksenteikijä vapautetaan tilapäisesti, jos hänet päästetään ehdonalaiseen vapauteen tai jos hänen rangaistustaan lyhennetään tai muutetaan;
- saada tieto, jos tuomittu pakenee vankilasta, ja jos uhri itse tai hänen omaisensa ovat vaarassa;
- saada tukea uhrien tukijärjestöltä;
- siihen, että uhrin edut otetaan huomioon ennen tuomitun vapauttamista koskevan päätöksen tekemistä; esittää kirjallisia huomioita 15 päivän kuluessa ennen päätöksen tekemistä.

Jos uhri on nostanut siviilikanteen, hänellä on lisäksi oikeus

- saada tuomioistuimelta tieto oikeudesta kääntyä [rikosvahinkolautakunnan \(Commission d'Indemnisation des Victimes d'Infraction, CIVI\)](#) puoleen;
- asianajajan tarjoamaan oikeudelliseen edustukseen ja/tai oikeusapuun;
- saada tieto päätöksestä (pätöksen toimittaminen).

Tuomion täytäntöönpanon aikana uhrilla on oikeus

1) kääntyä oikeusviranomaisen puoleen, jos hänen etunsa vaarantuvat;

2) saada korvaus hänelle aiheutuneesta vahingosta vahingonkorvauksen tai muun soveltuvan keinon muodossa, tarvittaessa myös korjaavan oikeuden toimenpiteen avulla;

3) saada halutessaan tieto vankeusrangaistuksen päättymisestä rikosprosessilaissa määritellyissä tapauksissa ja siinä säädettyin edellytyksin;

4) tarvittaessa kotirauhan turvaamiseen.

Oikeusviranomaisen tehtävänä on taata nämä oikeudet täytäntöönpanon ajan rangaistuksen muodosta riippumatta.

Onko uhrilla oikeus saada tukea tai suojelua oikeudenkäynnin jälkeen? Kuinka kauan?

Oikeudenkäynnin jälkeen uhri voi pyytää asianajajan apua. Asianajaja antaa neuvoja kanteen nostamisen mahdollisuudesta ja siitä, miten päätös saatetaan ulosottomiehen käsiteltäväksi.

Uhri voi myös saada apua uhrien tukijärjestöiltä määräämättömän ajan.

Mitä tietoja uhrille annetaan siinä tapauksessa, että rikoksenteikijä tuomitaan?

Jos rikoksenteikijä tuomitaan, uhrille ilmoitetaan tuomiosta, jos siihen sisältyy määräyksiä, joilla rikoksenteikijää kielletään olemasta yhteydessä uhriin tai tulemasta tämän asuntoon.

Jos uhri on nostanut siviilikanteen, hänelle toimitetaan kopio tuomiosta, johon sisältyvät tiedot annetusta rangaistuksesta.

Jos rikoksenteikijä on tuomittu vankeuteen, uhrille voidaan ilmoittaa, kun harkitaan tuomitun vapauttamista

ehdonalaiseen vankeuteen, ja uhrin näkemys voidaan ottaa huomioon.

Ilmoitetaanko uhrille, jos rikoksenteikijä vapautuu (myös ennen määräaikaa tai ehdonalaiseen) tai pakenee vankilasta?

Jos henkilö on tuomittu tietyistä rikoksista (raiskaus, murha, murhayritys ja suurin osa seksuaalirikoksista), uhrille tai asianomistajalle voidaan pyynnöstä antaa suoraan tai asianajajan välityksellä tieto rikoksenteikijän vapauttamisesta tuomion päättyessä.

Syyttäjäviranomaisen tehtävänä on ilmoittaa uhrille tuomitun mahdollisesta paosta.

Voiko uhri osallistua vapauttamista tai ehdonalaiseen pääsyä koskevien päätösten tekemiseen? Voiko uhri esimerkiksi antaa tässä yhteydessä lausunnon tai hakea päätöksiin muutosta?

Jos on olemassa vaara, että tuomittu hakeutuu uhrin tai asianomistajan läheisyyteen, ja katsotaan, että tällaista kohtaamista on syytä välttää, tuomion täytäntöönpanosta vastaava tuomioistuin sisällyttää päätökseen vankeusrangaistuksen tilapäisestä tai lopullisesta päättämisestä kiellon olla ottamatta yhteyttä uhriin tai asianomistajaan ja tarpeen mukaan kiellon lähestyä tämän asuntoa tai työpaikkaa (rikosprosessilain 712-16-2 §:n 2 momentti).

Tämä kiello on pakollinen (paitsi jos tehdään erityisin syin perusteltu eriyvä päätös), jos henkilö on tuomittu jostakin rikosprosessilain 706-47 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta (suurin osa seksuaalirikoksia, rikosprosessilain 712-16-2 §:n 2 momentti).

Tässä tapauksessa uhrille tai asianomistajalle ilmoitetaan toimenpiteestä ja mahdollisista seurauksista, joita tuomitulle aiheutuu kiellon noudattamatta jättämisestä (rikosprosessilain 712-16-2 §:n 3 momentti, ks. jäljempänä).

Asianomistajan (ei pelkän uhrin) asianajaja voi pyynnöstä osallistua kontradiktoriseen pääkäsittelyyn ja esittää huomionsa tuomarille, tuomioistuimelle ja rangaistusten täytäntöönpanosta vastaavalle osastolle, kun tarkastellaan vähintään viideksi vuodeksi vankeuteen tuomittujen henkilöiden pyyntöjä päästä ehdonalaiseen.

Rangaistusten täytäntöönpanosta vastaavat tuomarit voivat ennen päätöksen tekemistä ilmoittaa uhrille tai asianomistajalle joko suoraan tai tämän asianajajan välityksellä, että hän voi esittää huomionsa kirjallisesti 15 päivän kuluessa tämän ilmoituksen antamisesta. Uhri tai asianomistaja voi esittää huomionsa tuomioistuimelle valitsemallaan tavalla.

Uhri ei voi hakea muutosta päätöksiin, jotka koskevat tuomitulle määrätyn rangaistuksen täytäntöönpanoa. Uhri voi kuitenkin esittää uuden kantelun, jos rikoksenteikijä syyllistyy uusiin rikoksiin, tai ilmoittaa täytäntöönpanon seurannasta vastaavalle tuomarille tai syyttäjäviranomaiselle, jos tuomittu ei ole noudattanut häntä koskevia velvoitteita tai kieltoja, esimerkiksi jos hän ei noudata kielloa olla lähestymättä uhria.

■ Päivitetty viimeksi: 02/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

4 - Korvaus

Miten uhri voi hakea vahingonkorvausta rikoksenteikijältä? (esim. viemällä

asian oikeuteen, nostamalla vahingonkorvauskanteen tai aloittamalla liitännäismenettelyn)

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti jokainen uhriksi itsensä katsova henkilö

- voi esittää asiaa käsittelevälle tutkintatuomarille asianomistajana yksityisoikeudellisen vaatimuksen;
- panna vireille välitoimimenettelyn tai esittää vaatimuksen pääasiaa käsittelevälle siviilituomioistuimelle.

1) Siviilikanne voidaan panna vireille rikostuomioistuimessa monella eri tapaa:

- kanne (*action*), jos yleinen syyttäjä ei ole nostanut syytettä (minkä seurauksena oikeudenkäynti tulee vireille).

Asiassa voidaan edetä kahdella tavalla:

- asian saattaminen vireille suoraan rikoksenteikijälle osoitetulla haasteella (*citation directe*) (kun kyseessä on rikkomus (*contravention*) tai rikos (*délit*);
- siviilikanteen nostaminen (kun kyseessä on vakavampi rikos (*délit, crime*)).

- Väliintulo (*intervention*), jos oikeudenkäynti on jo vireillä yleisen syyttäjän nostaman syytteen perusteella.

- Siviilikanteen nostaminen.

Tämä toimenpide voidaan toteuttaa siten, että uhri on läsnä oikeudenistunnossa, mutta vaatimuksen voi myös esittää rikostuomioistuimen puheenjohtajalle saantitodistuskirjeellä tai faksilla. Vaatimuksessa uhrin on ilmoitettava halustaan nostaa siviilikanne sekä vaadittavien vahingonkorvausten määrä. Nämä toimenpiteet voidaan hoitaa myös asianajajan välityksellä.

2) Siviilikanne siviilituomioistuimessa voidaan nostaa tavanomaista siviilioikeudellista vastuuta koskevan oikeuden perusteella.

Jos uhri päättää vedota siviilituomioistuimeen saadakseen korvauksen hänelle aiheutuneesta vahingosta, hän ei voi tämän jälkeen vedota rikostuomioistuimeen. Sen sijaan jos uhri vetoaa ensin rikostuomioistuimeen, hän voi tämän jälkeen viedä asian myös siviilituomioistuimen käsiteltäväksi.

Tuomioistuin on määrännyt rikoksenteikijän maksamaan uhrille vahingonkorvausta. Miten uhri voi varmistaa, että rikoksenteikijä maksaa korvauksen?

Jos korvauksen saamisessa ilmenee hankaluuksia, uhri voi turvautua siviilioikeudellisiin täytäntöönpanomenettelyihin kääntymällä ulosottomiehen puoleen. Vaatimus täytyy toimittaa postitse tuomitun kotipaikan alioikeuden puheenjohtajalle, tai jos tuomittu on vankeudessa, sen alueen alioikeudelle, jonka tuomiopiiriin kyseinen rangaistuslaitos kuuluu. Määrä voidaan takavarikoida

- tuomitun saatavilla olevasta palkasta;

- tuomitun tilillä olevista varoista;

- tuomitun muusta omaisuudesta.

Jos rikoksenteikijä ei maksa korvausta, voiko valtio maksaa uhrille etumaksua tämän sijasta? Millä ehdoin?

Jos rikoksenteikijä ei suorita korvausta uhrille vapaaehtoisesti, uhri voi kääntyä rikoksen uhrien tukipalvelun (*service d'aide au recouvrement des victimes d'infractions, SARVI*) puoleen. Uhrin on ainoastaan osoitettava, että hänelle on myönnetty vahingonkorvauksia lopullisen rikosoikeudellisen päätöksen (päättökseen ei voida

enää hakea muutosta) nojalla.

Rikoksen uhrien tukipalvelu maksaa vahingonkorvauksen kokonaisuudessaan 1 000 euroon asti vastuuvollisuuden sijasta. Tämän euromäärän ylittävältä osuudelta se maksaa etumaksuna 30 prosenttia summasta 3 000 euroon asti. Kun etumaksu on suoritettu, rikoksen uhrien tukipalvelu maksaa loput korvauksesta sitä mukaa ja sikäli kuin se saa varoja perittyä tuomitulta.

Voidakseen saada apua rikoksen uhrien tukipalvelusta uhrin on täytettävä perintää koskeva hakemuslomake (*formulaire de demande d'aide au recouvrement*), joka on saatavilla alioikeuksissa (tuomioistuimen kirjaamon keskitetyssä asiointipisteessä (*guichet unique de greffe*), uhrien asioiden käsittelystä vastaavan tuomarin kirjaamossa (*greffe du juge délégué aux victimes*), ulosottovirastossa (*bureau d'exécution*), uhrien tukitoimistossa jne.) ja oikeuspalvelutaloissa (*maisons de justice et du droit*), oikeusalan palvelupisteissä (*point d'accès au droit*), kaupungintaloissa (*mairies*) jne.. Nämä toimittavat täytetyn lomakkeen rikoksen uhrien tukipalveluun.

Rikoksen uhrien tukipalveluun osoitettava hakemus on toimitettava aikaisintaan kahden kuukauden ja viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun vahingonkorvauksista annettu päätös on saanut lainvoiman.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta valtiolta?

Terrorismin ja muiden rikosten uhrien vakuusrahastosta (*Fonds de Garantie des victimes des actes de Terrorisme et d'autres Infractions, FGTI*) maksetaan korvauksia terrorismin uhreille erityismenettelyä noudattaen. Rahastosta maksetaan korvauksia myös

- raiskauksen, seksuaalisen väkivallan, varkauden, petoksen, kavalluksen, kiristyksen tai omaisuuteen kohdistuvan vahingon uhreille;
- henkilöille, joille rikos on aiheuttanut pysyvän tai täydellisen työkyvyttömyyden;
- murhan tai tapon uhrin omaisille.

Korvauksen saamiseksi terrorismin ja muiden rikosten uhrien vakuusrahastosta on esitettävä tietyin edellytyksin hakemus suoraan hakijan asuinpaikan tai rikosta käsitelleen rikostuomioistuimen sijaintipaikan alioikeuden rikosvahinkolautakunnalle (*commission d'indemnisation des victimes d'infraction, CIVI*)

Hakemus on toimitettava rikosvahinkolautakunnalle kolmen vuoden kuluessa rikoksen ajankohdasta. Tätä määräaikaa jatketaan vuodella rikosoikeudenkäynnin seurauksena annetun lopullisen tuomion päivämäärästä alkaen.

Jos rikos on tapahtunut Ranskan alueella, korvauksia voivat saada

- Ranskan kansalaiset;
- Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaiset.

Jos rikos on tapahtunut ulkomailla, ainoastaan Ranskan kansalaiset voivat saada korvausta.

1) Henkilöön kohdistuvissa vakavissa rikoksissa:

Uhrille voidaan maksaa täysi korvaus, jos teot ovat johtaneet kuolemaan, aiheuttaneet haitan tai pysyvän vamman tai johtaneet vähintään kuukauden kestävään täydelliseen työkyvyttömyyteen tai jos kyseessä on raiskaus, seksuaalinen väkivalta tai ihmiskauppa.

Rikosvahinkolautakunta ottaa huomioon muun muassa sosiaaliturvajärjestelmän, keskinäisten vakuutusosastojen ja vakuutusyhtiöiden maksamat etuudet. Vaatetukseen tai muuhun henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneita vahinkoja ei korvata.

2) Pienemmissä henkilövahingoissa ja omaisuusvahingoissa, jotka aiheutuvat varkaudesta, kavalluksesta, kiristyksestä tai omaisuuteen kohdistuvasta vahingonteosta:

Jos uhri kärsii fyysisestä vahingosta, joka aiheuttaa alle kuukauden pituisen täydellisen työkyvyttömyyden, tai omaisuusvahingosta, jotka aiheutuvat jostakin edellä luetelluista seitsemästä rikoksesta, korvauksiin sovelletaan tiukkoja ehtoja ja enimmäismääriä.

Tällöin korvauskelpoisuuteen sovelletaan seuraavia ehtoja:

- uhrin tulot saavat olla enintään 1,5-kertaiset suhteessa osittaisen oikeusavun saamiselle vahvistettuun enimmäismäärään (jota tarkistetaan perheestä aiheutuvien kustannusten perusteella);

- uhrin on mahdotonta saada menetyksestään täysimääräistä ja riittävää korvausta vakuutusyhtiöltä, sosiaaliturvajärjestelmältä tai muulta korvausvelvolliselta elimeltä;

- uhrin taloudellisen tai psykologisen tilanteen on oltava vaikea rikoksen seurausten vuoksi (koskee ainoastaan omaisuusvahinkoja).

Uhri voi näin ollen saada enintään 4 500 euron korvauksen.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta, jos rikosentekijää ei tuomita?

Jos rikosentekijää ei tuomita, uhri voi nostaa vahingonkorvauskanteen siviilituomioistuimessa ja vaatia vahingonkorvausta. Uhrin on osoitettava, että rikosentekijä on vastuussa hänelle aiheutuneesta vahingosta.

Koska menettely rikosvahinkolautakunnassa on riippumaton rikostuomioistuimessa käytävästä menettelystä, uhri voi vedota rikosvahinkolautakuntaan myös siinä tapauksessa, että rikostuomioistuin ei ole antanut asiassa tuomiota tai että syytetty on vapautettu.

Onko mahdollista saada etumaksua sillä aikaa kun korvaushakemusta käsitellään?

Rikosvahinkolautakuntaan liittyvän hakumenettelyn yhteydessä uhri voi pyytää etumaksua, jos hänen oikeuttaan vahingonkorvaukseen ei ole kiistetty ja jos vahingonkorvausta ei voida määritellä, koska kokonaissummaa ei voida laskea tai koska sosiaaliturvajärjestelmä ei ole ilmoittanut korvattavien summien määrää. Jos nämä ehdot eivät täyty, uhrille voidaan kuitenkin myöntää tietty määrä rikosvahinkolautakunnan puheenjohtajan harkinnan mukaan.

■ Päivitetty viimeksi: 14/08/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

5 - Rikoksen uhrin oikeus saada tukea ja apua

Olen joutunut rikoksen uhriksi. Mihin voin ottaa yhteyttä?

Rikoksen uhreille palveluja tarjoavat tahot on koottu seuraavaan luetteloon: [Luettelo uhrien tukijärjestöistä](#).

Voit olla yhteydessä asuinpaikkaasi lähimpänä olevaan uhrien tukijärjestöön.

Rikoksen uhrien neuvontapuhelin

Uhreille annettava erityistuki:

- Vaarassa olevat lapset: 119 - päivystää 24/7
- Kadonneet lapset: 116 000 - päivystää 24/7
- Naisiin kohdistuva väkivalta: 3919 - ma-pe klo 9-22, viikonloppuna ja pyhinä 9-18
- Raiskaus ja seksuaalinen väkivalta: 0 800 05 95 95 - ma-pe klo 10-19

- Muukalaisvihamieliset teot: 01 40 35 36 55 – ma, to ja pe klo 10.30–13.30
- Homofobiset teot: 01 48 06 42 41 – ma–pe klo 18–22, la klo 14–16 ja su klo 18–20
- [Koulukiusaaminen](#): 3020 – ma–pe klo 9–22, la klo 9–18

Onko uhrille tarjottava tuki maksutonta?

Tukijärjestöjen tarjoama tuki on uhrille täysin maksutonta.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada valtiolta tai viranomaisilta?

Lääkintäapua:

Sairaalassa uhri voi saada lääkäriltä todistuksen vammoistaan.

Parisuhdeväkivalta:

Vaaran uhatessa uhri voi siviilisäädystään saattaa asian kiireellisesti alioikeudessa perheoikeudellisista asioista vastaavan tuomarin (*juge aux affaires familiales*) käsittelyyn saadakseen suojelumääräyksen, jonka nojalla asunto määrätään väliaikaisesti uhrin käyttöön ja väkivaltainen kumppani häädetään.

Oikeusapu:

Jokaisen alioikeuden yhteydessä toimii uhrien tukijärjestön hallinnoima uhrien tukitoimisto (*bureau d'aide aux victimes*). Nämä toimistot antavat neuvoja ja ohjausta ja tukevat rikosten uhreja. Ne myös antavat tietoa oikeusjärjestelmän toiminnasta ja uhria koskevista käynnissä olevista menettelyistä. Uhrit voivat saada

- tietoa asioiden kiireellisestä käsittelystä, esim. jos heidän on saavuttava oikeuteen välittömästi asian käsittelemiseksi;
- tietoa rikosoikeudellisen menettelyn etenemisestä.

Uhrit ohjataan automaattisesti sellaisen korvausjärjestelmän piiriin, josta heillä on oikeus hakea korvausta.

Uhreille annettava tuki on maksutonta ja luottamuksellista.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada kansalaisjärjestöiltä?

Tukijärjestöt avustavat uhria menettelyn alusta loppuun antamalla hänelle maksutta oikeudellisiin ja sosiaalisiin asioihin liittyvää tietoa sekä psykologista tukea. Järjestöjen edustajat voivat avustaa uhria rikosilmoituksen tekemisessä tai siviilioikeudellisen vaateen esittämisessä. Ne voivat olla läsnä myös suullisessa rikosoikeuden istunnossa ja auttaa uhria ymmärtämään oikeudenkäyntitoimia ja eri viranomaisten päätöksiä.

Järjestöillä voi olla edustaja myös mm. santarmi- tai poliisiasemilla, sairaaloissa, tuomioistuimissa ja sosiaalipalveluissa. Niiden yhteystiedot ovat saatavilla tuomioistuimista taikka santarmi- ja poliisiasemilta sekä [tästä luettelosta](#).

Uhrien yleisten tukijärjestöjen lisäksi on monia muita järjestöjä, joiden erikoisalaa ovat esimerkiksi ruumiinvammat, parisuhdeväkivalta, liikenneonnettomuudet ja hoitovirheet. Jotkut perheväkivallan uhreiksi joutuneita naisia auttavat järjestöt voivat tarjota naisille ja heidän lapsilleen hätämajoitusta.

■ Päivitetty viimeksi: 27/06/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.